

۲ - بررسی مصرف گوشت طی سالیهای ۶۴-۱۳۵۲

(۱)

تحولاتی که از دهه ۵۰ تا کنون در مقاطع زمانی گوناگون در کشور حادث گردیده است، تاثیرات عمیقی را بر ساختارهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، از جمله الگوی مصرفی جامعه موجب گردیده است. سال ۱۳۵۳، سال آغاز افزایش در درآمد‌های نفتی را با ایدای زنجیه‌های گوناگون، نقطه عطفی در تاریخ کشورمان بحساب آورد. عدم بهره‌گیری صحیح از چنیبن‌رخدای، بواسطه وابستگی شدید رژیم حاکم بر کشور، ساختار اقتصادی جامعه را هرچه بیشتر به سوی اقتصاد تک محصولی و اتکاء روزافزون به دلارهای نفتی سوق داد. نتیجه چنیبن عملکردی چیززی جز تضعیف هرچه بیشتر بنیان‌های تولیدی جامعه بویژه در بخش کشاورزی کشور و تشدیدنا هماهنگیهای موجود در عرصه تولید نبود. افزایش سطح درآمد افراد بویژه در مناطق شهری کشور موجب ات بروز عدم تعادل‌های شدید در عرضه ناشی از تولید داخلی با تقاضا فرام نمود.

رژیم وابسته گذشته جهت پاسخگوئی به تقاضاهای اضافی بوجود آمده، قبیل از آنکه با بهره‌گیری از منابع جدید درآمدی بفریبنا مسه - ریزیهای صحیح و اصولی زیربنائی برای بالابردن ظرفیت و توان تولیدی کشور باشد، به واردات هرچه بیشتر کالا از جمله مواد غذایی از خارج کشور روی آورد که نتیجه‌ای جز تخریب فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و وابستگی هرچه بیشتر به بیگانگان را در پی نداشت.

سال ۱۳۵۷ همراه با اوج گرفتن مبارزات اسلامی، تحول شگرفی در کشور بوقوع پیوست و انقلاب اسلامی ملت ایران به پیروزی رسید که

نقطه عطف بزرگی در تاریخ کشورمان بود. تحقق واقعی استقلال در ابعاد گوناگون آن، نیل به خودکفایی بویژه در مورد کالاهای اساسی و قطع وابستگی به بیگانگان از جمله آرمانهای والای ملت است که برای آن تاکنون بهائی بس سنگین پرداخته و همدوش و یکصدا برای تحقق آن همواره در تلاش بوده است. جنگ تحمیلی علیه کشورمان که بیش از ۷ سال از آن میگذرد، تاثيرات عمیقی را از خود بر روی ساختارهای گوناگون جامعه برجای گذارده است. مجموعه چنین تحولاتی از دهه ۵۰ تاکنون ایجاب مینماید بیدیه کنکاشی در روند مصرف کالاهای اساسی قبل از آغاز افزایش درآمدهای نفتی تنها مروزپوداخته شود.

از آنجائیکه در بین اقلام خوراکی مورد مصرف، گوشت بالاترین سهم را در هزینه مواد خوراکی خانوار برعهده دارد و از جمله مهمترین کالاهای اساسی خوراکی محسوب میگردد، در این مقاله سیر مصرف آن را از سال ۱۳۵۲ تا سال ۱۳۶۴ مورد بررسی قرار میدهیم.

بر اساس مطالعات انجام شده هر کیلوگرم وزن بدن روزانه به یک گرم پروتئین نیاز دارد. مهمترین و غنی ترین منبع تامین پروتئین مورد نیاز انسان گوشت میباشد که بواسطه وجود اسیدهای آمینه ضروری در آن، سهم بسزائی در رشد فکری و جسمی برعهده دارد، کمبود یا نقصان مصرف پروتئین حیوانی موجب بهم خوردن توازن سلامتی و علاوه بر آن باعث بروز بیماریهای ازبیماریها از جمله عقب افتادگی رشد جسمی و فکری و پیری زودرس میشود. میزان پروتئین موجود در انواع گوشت با یکدیگر متفاوت است. گوشت سفید شامل گوشت طیور و آبزیان حاوی بیشترین مقدار پروتئین و گوشت گوسفند و بقره کمترین مقدار پروتئین را در میان انواع گوشت

(۱): موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، گوشت، از سری انتشارات بررسیهای کالائی شماره ۲، ضمیمه ۱. تهران - مرداد ماه سال ۱۳۶۴، ص ۳.

دارا میباشد. در بین مواد غذایی گیاهی حبوبات بیشترین مقدار پروتئین را دارا میباشند و میزان پروتئین موجود در برخی از انواع آن نظیر — (۱) عدس حتی از گوشت بیشتر است. در واقع حبوبات را میتوان در شمار کالاهائی جانشین از لحاظ تا مین پروتئین مورد نیاز بدن محسوب نمود. میزان پروتئین موجود در قارچهای خوراکی نیز امروزه این ماده غذایی را به عنوان جانشین دیگری برای گوشت مطرح ساخته و در سالهای اخیر به لحاظ محدودیتهای موجود در تا مین گوشت مصرفی توجه بیشتری به کشت، تولید و مصرف آن میذول گردیده است. بر اساس بررسیهای بعمل آمده از سوی سازمان خواربار و کشاورزی جهانی بخش اعظم کالری مصرفی روزانه افراد در نقاط مختلف جهان از مواد غذایی گیاهی تا مین میگردد. لیکن میزان مصرف گوشت و فرآوردههای دامی که در گروه مواد غذایی حیوانی طبقه بندی میگردد، در کشورهای که از سطح درآمدی بالاتری برخوردار هستند بیشتر است. البته بدین نکته نیز باید اشاره نمود که شرایط جغرافیائی، وضع دامپروری، جمعیت، درآمد، مذهب و فرهنگ غذایی امکانات متفاوتی را در نقاط مختلف جهان برای تا مین پروتئین مورد نیاز در اختیار بشر قرار داده است و میزان مصرف گوشت تحت تاثیر این عوامل از نقطه ای تا نقطه دیگر فرق میکند.

۱- مصرف کل و مصرف سرانه گوشت در جهان

.....

*

چنانچه مصرف ظاهری جهانی گوشت را با استفاده از فرمول :

(۱): علی اصغر طائی، برنج، محصولی که باید در تولید و مصرف آن تجدید نظر نماییم. تهران - اسفند ماه سال ۱۳۶۳، به نقل از نشریه شماره ۱۲۱ وزارت بهداشتی - اصول تغذیه رژیمهای غذایی.

* : Apparent Consumption

صادرات - واردات + تولید = مصرف ظاهری

محاسبه نمایم، در سال ۱۹۸۵ برای اس آ ما منتشره از سوی سازمان خواربار و کشاورزی جهانی، مصرف جهانی گوشت بالغ بر ۱۴۸ میلیون تن و مصرف سرانه آن معادل ۳۰/۶ کیلوگرم بوده است. در جدول (۱) مصرف کل و مصرف سرانه انواع گوشت در جهان و به تفکیک قاره‌های مختلف آن در سال ۱۹۸۵ ارائه گردیده است :

جدول شماره (۱) - مصرف کل و مصرف سرانه جهانی گوشت به تفکیک قاره در سال ۱۹۸۵
واحد: هزار تن

مصرف سرانه (کیلوگرم)	جمعیت (هزار نفر)	عرضه یا مصرف کل	صادرات	واردات	تولید	قاره و یا گروه کشورها
۳۰/۶	۴۸۳۶۹۶۰	۱۴۸۱۹۲	۸۹۶۵	۸۹۴۷	۱۴۸۲۱۰	جهان
۱۴/۵	۵۵۵۱۱۶	۸۰۶۱	۵۸	۴۹۵	۷۶۲۴	افریقا
۶۴/۲	۶۶۹۱۶۵	۴۲۹۲۷	۱۸۳۶	۱۳۹۷	۴۳۳۶۶	آمریکا
۷۹/۲	۴۰۱۴۱۶	۳۱۷۸۰	۱۰۸۲	۱۳۰۰	۳۱۵۶۲	نمالی و مرکزی
۴۱/۶	۲۶۷۷۴۹	۱۱۱۴۷	۷۵۴	۹۷	۱۱۸۰۴	جنوبی
۱۳/۱	۲۸۱۸۲۶۰	۳۶۸۳۰	۴۹۵	۱۹۷۱	۳۵۳۵۵	آسیا
۸۱/۲	۴۹۲۲۵۱	۳۹۹۸۹	۵۲۴۳	۴۳۲۸	۴۰۹۰۴	اروپا
۱۰۱/۶	۲۴۵۹۸	۲۵۰۰	۱۳۲۳	۶۴	۳۷۵۹	اقیانوسیه
۶۴/۴	۲۷۷۵۷۰	۱۷۸۸۴	۹	۶۹۲	۱۷۲۰۲	اتحاد شوروی
۷۸/۰	۱۲۱۰۴۳۷	۹۴۳۶۴	۷۶۰۶	۶۷۵۴	۹۵۲۱۷	کشورهای توسعه یافته
۱۴/۸	۳۴۲۶۵۲۳	۵۳۸۲۸	۱۳۵۹	۲۱۹۳	۵۲۹۹۴	کشورهای در حال توسعه

مآخذ: با استفاده از رقم:

- 1- F.A.O., Production Yearbook, 1985, Vol 39.
- 2- F.A.O., Trade Yearbook, 1985, Vol 39.

بطوریکه در جدول (۱) ملاحظه می‌گردد، بیشترین مصرف سرانه گوشت در سال ۱۹۸۵ میلادی را قاره‌ها قیا نویسه داشته‌است، قاره‌های اروپا و بخش شمالی و مرکزی قاره آمریکا نیز به ترتیب در رده‌های بعدی از لحاظ مصرف گوشت در سال مزبور قرار داشته‌اند. کمترین مصرف سرانه گوشت مربوط به قاره آسیا و در رده بعدی قاره آفریقا قرار داد. بطور کلی مصرف سرانه گوشت در کشورهای توسعه یافته در سال ۱۹۸۵ میلادی معادل ۷۸ کیلو گرم و در کشورهای در حال توسعه حدود ۸/۴ کیلوگرم برآورد گردیده‌است. عبارت دیگر کشورهای توسعه یافته با جمعیتی معادل یک چهارم جمعیت جهانی بالغ بر ۶۳ درصد گوشت جهان را مصرف مینمایند و سهم کشورهای در حال توسعه با جمعیتی معادل سه چهارم جمعیت جهانی اندکی بیش از ۳۶ درصد است. در سال مورد گزارش بر اساس محاسبات انجام یافته مصرف سرانه گوشت در کشورهای توسعه یافته بیش از ۵ برابر کشورهای در حال توسعه بوده‌است.

در سال ۱۹۸۵ بر اساس آمار منتشره از سوی سازمان خواربار و کشاورزی جهانی بالاترین مصرف سرانه گوشت با رقمی بالغ بر ۱۷۳ کیلو گرم متعلق به کشور دانمارک و کشورهای نیوزلاند با مصرف سرانه‌ای حدود ۱۶۶ کیلوگرم و استرالیا ۱۱۶ کیلوگرم به ترتیب در مقام‌های بعدی قرار داشته‌اند. کمترین مصرف سرانه گوشت جهان مربوط به کشورهای هندوستان میباشد، این کشور در سال ۱۹۸۵ میلادی مصرف سرانه‌ای حدود ۳/۱ کیلوگرم داشته‌است.

نوع گوشت مصرفی در نقاط مختلف جهات تحت تاثیر عواملی که قبلاً بدانها اشاره رفت با یکدیگر متفاوت است. گوشت گاو و گوساله بالابترین مقدار مصرف را در بین انواع گوشت دارا بوده و مصرف گوشت خوک، طیور و گوسفند و بیره در رده‌های بعدی قرار دارد.

۲- مصرف کل و مصرف سرانه گوشت در کشور

.....

تحت تاثیر رویدادها و تحولات عمیقی که از دهه ۵۰ بدینطرف در ایران بوقوع پیوسته مصرف گوشت نیز دچار دگرگونیهای اساسی شده است. نگاهی بر روند مصرف گوشت خانوارهای شهری و روستایی در مقاطعی از دوره مورد بررسی تغییرات حاصله در این زمینه را بوضوح نشان میدهد:

سال	هزینه جاری ماهانه گوشت خانوار شهری - قیمت ثابت	شاخص قیمت خرده فروشی گوشت	هزینه ماهانه گوشت خانوار شهری - قیمت ثابت	درصد تغییر
۱۳۵۲	۱۰۳۲	۷۹/۵	۱۲۹۸	-
۱۳۵۶	۳۲۰۶	۱۴۷/۶	۲۱۷۲	۶۷
۱۳۵۹	۵۶۷۸	۳۰۵/۶	۱۸۵۸	-۱۴
۱۳۶۳	۱۲۷۲۰	۵۳۵/۹	۲۳۷۴	۲۸

ماخذ: (۱): مرکز آمار ایران. نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار شهری و سالهای مختلف.

خانوار شهری و سالهای مختلف.

(۲): بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. اداره آمار اقتصادی - شاخص

بهای کالاها و خدمات مصرفی، سالهای مختلف.

بطوریکه ملاحظه میگردد، مقدار مصرف گوشت خانوارهای شهری در

سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۲ بیش از ۶۷ درصد افزایش یافت. در سال ۱۳۵۹

مصرف گوشت خانوارهای شهری نسبت به سال ۱۳۵۶ معادل ۱۴ درصد کاهش

پیدا نمود و در سال ۱۳۶۳ بارشدهی قابل توجه نسبت به سال ۱۳۵۹ حدود ۲۸ درصد

افزایش پیدا نمود. مقدار مصرف گوشت خانوارهای شهری در سال ۱۳۶۳

نسبت به سال ۱۳۵۶ بیش از ۹ درصد و نسبت به سال ۱۳۵۲، سال قبل از آغاز افزایش در درآمد های نفتی کشور، حدود ۸۳ درصد افزایش نشان میدهد. تغییرات مصرف گوشت در خانوارهای روستائی نیز از چنین روندی تبعیت میکند. با استفاده از نتایج بدست آمده از آمارگیری بودجه خانوار در مناطق روستائی و بکارگیری شاخص بهای خرده فروشی گوشت میتوان به تقریب سیر تغییرات مصرف گوشت در خانوارهای روستائی را نیز بررسی نمود:

سال	هزینه جاری ماهانه گوشت خانوارهای روستائی	شاخص قیمت خرده فروشی گوشت	هزینه ماهانه گوشت خانوار روستائی	درصد تغییر
۱۳۵۲	۵۹۲	۷۹/۵	۷۴۵	-
۱۳۵۶	۲۰۰۴	۱۴۷/۶	۱۳۵۸	۸۲
۱۳۵۸	۲۳۱۳	۲۰۹/۵	۱۱۰۴	-۱۹
۱۳۶۳	۶۸۵۹	۵۳۵/۹	۱۲۸۰	۱۶

ماخذ: (۱): مرکز آمار ایران. نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار روستائی. سالهای مختلف.
 (۲): بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. آمارها را اقتصاد، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی.

چنانکه در جدول فوق مشهود است، مصرف گوشت خانوارهای

روستائی در سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۲ بیش از ۸۲ درصد افزایش یافت.

در سال ۱۳۵۸ نسبت به سال ۱۳۵۶ حدود ۱۹ درصد کاهش پیدا نمود و در سال ۱۳۶۳

نسبت به سال ۱۳۵۸ افزایشی معادل ۱۶ درصد را نشان میدهد. مصرف گوشت

خانوارهای روستائی در سال ۱۳۶۳ نسبت به سال ۱۳۵۶ کاهش حدود ۶ درصد

(۱)

و نسبت به سال ۱۳۵۲ افزایشی حدود ۷۲ درصد یافته است ،

اکنون با آگاهی از سیر تحولات مصرف گوشت در خانوارهای

شهری و روستائی کشور طی دوره مورد بررسی، مصرف کل و مصرف سرانه گوشت

کشور را مورد مطالعه قرار میدهیم :

هزینه گوشت در اقلام هزینه مواد خوراکی خانوار

سال	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴
خانوار شهری زده شده	۲۱/۲	۱۲/۲	۲۱/۷	-	۱۶/۴	-	۲۶/۲	۲۲/۸	-	-	۲۰/۱	۳۰/۶	۲۱/۵	۲۲/۲
خانوار روستائی زده شده	۱۶/۲	۱۹/۲	۱۹/۸	۱۰/۲	۱۲/۶	۱۸/۶	۲۰/۶	-	-	-	۲۲/۱	۱۲/۰	۱۲/۸	۱۲/۲

مصدر: مرکز آمار ایران. نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه مواد خوراکی خانوار در سالهای شهری و روستائی کشور. سالهای معلوم سرانه...

بطوریکه ملاحظه میگردد هزینه گوشت مصرفی خانوار شهری از ۲۱/۲

در صد کل هزینه مواد خوراکی مصرف شده توسط خانوار شهری در سال ۱۳۵۲ به

۳۲/۲ درصد در سال ۱۳۶۴ رسیده است. بعبارت دیگر هزینه گوشت مصرفی

خانوار شهری که در سال ۱۳۵۲ حدود یک پنجم هزینه مواد خوراکی مصرف شده

توسط خانوار را تشکیل میداد در سال ۱۳۶۴، حدود یک سوم هزینه مواد

(۱): لازم به تذکر است که کاربرد شاخص بهای خرده فروشی گوشت در مناطق

شهری نمیتواند دروند دقیق و واقعی مصرف گوشت در نقاط روستائی

کشور را تصویر نماید. بنظر میرسد با توجه به عرضه گوشت از طریق کشتار

آزاد در مناطق روستائی کشور و اختلاف فاحشی که بین قیمت های گوشت

در نقاط شهری و روستائی وجود دارد رقم شاخص خرده فروشی گوشت

در نقاط روستائی بمراتب بیش از رقم شاخص مربوط به شهری

کشور باشد. بنا بر این رشد مصرف گوشت نقاط روستائی بمراتب کمتر

از میزانی است که بر روش فوق مورد محاسبه قرار گرفته است.

خوراکی خانوار شامل گردیده است. بخشی از این افزایش هزینه ناشی از بالا رفتن سطح مصرف گوشت در خانوارهای شهری و قسمتی دیگر معلول افزایشی است که در قیمت‌های گوشت طی سالهای اخیر ایجاد گردیده است. همانطور که در ارقام فوق ملاحظه می‌گردد، با وجودیکه مناطق روستائی کشور از عرضه گوشت بقیمت دولتی بهره‌ای ندارند و بناچار بهای بیشتری را باید برای گوشت مصرفی خود بپردازند، با این وجود هزینه گوشت مصرفی خانوار روستائی در کل هزینه ارقام خوراکی مصرف شده توسط خانوار نسبت به خانوارهای شهری درصد کمتری را نشان میدهد. رقم هزینه گوشت مصرفی خانوار روستائی از ۱۶/۴ درصد مربوط به سال ۱۳۵۲ به ۲۴/۲ درصد در سال ۱۳۶۴ افزایش پیدا نموده است.

دستیابی به رقم مصرف کل و مصرف سرانه گوشت کشور با استفاده از ارقام تولید، واردات و احتیاجات صادرات، بعلاوه سهم بسیار قابل توجهی که کشتار و عرضه زاد گوشت بر عهده دارد بهیچوجه امکان پذیر نیست. تنها ما رقابیل دسترس و قابل اطمینان در این زمینه ما مربوط به عرضه رسمی گوشت است که با رقم واقعی مصرف گوشت فاصله قابل توجهی دارد. در مورد کشتار و عرضه گوشت در نقاط روستائی کشور هیچگونه آمار مثبتی وجود ندارد. بخش مهمی از گوشت مصرفی در مناطق شهری نیز از کشتار آزاد ادا می‌گردد. بر اساس برآوردهائی که در این زمینه صورت گرفته است، در سال ۱۳۵۶ سهم گوشت قرمز عرضه شده حاصل از کشتار آزاد در مناطق شهری کشور ۳۳ درصد و این رقم در سال ۱۳۶۳، ۴۳ درصد کل گوشت قرمز مصرفی در نقاط شهری کشور بود. (۱) در زمینه ما رقابیل کشتار و عرضه آزاد گوشت در این نقاط نیز هیچگونه آمار مثبتی تا کنون وجود نداشته است.

(۱): موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، گوشت از سری انتشارات بررسیهای کالائی، شماره ۲، ضمیمه ۱، تهران، مرداد ماه سال ۱۳۶۴.

بنا بر این ، تنها راه دستیابی به رقمی نسبتاً " قابل اطمینان از مصرف کل و مصرف سرانه گوشت کشور ، محاسبه آن از طریق نتایج حاصل از آماری بودجه خانوار در نقاط شهری و روستائی است . ذکر این نکته نیز ضروری است که بعلاوه کمی تعدا نمونه‌ها و مشکلاتی که اصولاً این نوع آماری‌گیریها در کشورهای نظیر کشورمان دارند ، آمار وارقا ممنتشره در این زمینه از اعتماد چندانی بویژه در سطح استانی برخوردار نمیباشند و در این رابطه رقام مصرف کل شهری و روستائی کشور از درجه اعتماد بیشتری نسبت به رقام مصرفی مربوط به استانها برخوردارند .

۱-۲- سهم انواع گوشت مصرفی در هزینه خانوار

oo

نتایج بدست آمده از آماری‌گیریهای بودجه خانوار نشان میدهد که طی دوره مورد بررسی تا سال ۱۳۵۹ بتدریج سهم گوشت سفیدشا مل گوشت پرندگان و آبزیان ، در گوشت مصرفی خانوارهای شهری افزایش یافته و در مقابل از سهم گوشت دامی گوشت قرمز در هزینه گوشت مصرفی خانوار کاسته شده است . در سالهای پس از آن سهم گوشت قرمز در هزینه گوشت مصرفی خانوار شهری افزایش یافته است :

سال	گوشت مصرفی خانوار شهری (درصد)	گوشت قرمز (درصد)	گوشت سفید (درصد)
۱۳۵۲	۱۰۰	۸۹	۱۱
۱۳۵۶	۱۰۰	۷۸	۲۲
۱۳۵۹	۱۰۰	۷۷	۲۳
۱۳۶۲	۱۰۰	۸۰	۲۰

ماخذ : مرکز آمار ایران - با استفاده از رقام نتایج تفصیلی
 آماری‌گیری از هزینه و درآمد خانوار شهری ، سالهای مختلف .

با لارفتن سهم گوشت سفید در هزینه گوشت مصرفی خانوارهای شهری تا سال ۱۳۵۹ را با پیداشی از اشاعه و گسترش صنعت مرغداری در مناطق شهری و حاشیه اطراف آنها دانست. توسعه مرغداری صنعتی بدون توجه به برنامهریزیهای لازم جهت ایجاد سرمایه‌گذاری ضروری برای تأمین مواد اولیه موردنیاز آن از جمله میراثهای شومی بود که در سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی مشکلات عدیده‌ای را در این زمینه بوجود آورده است. افزایش تدریجی سهم گوشت قرمز در هزینه گوشت مصرفی خانوار شهری در سالهای بعد از ۱۳۵۹ را با پیدای یکطرف ناشی از افزایش مصرف گوشت قرمز و از طرف دیگر افزایش در قیمت‌های آن بحساب آورد.

سهم گوشت سفید در هزینه گوشت مصرفی خانوارهای روستایی نیز در طول دوره مورد بررسی با نوساناتی روبرو بوده و از روند فوق تبعیت نموده است. لیکن بعلاوه آنکه اصولاً "مناطق روستایی در رابطه با گوشت مصرفی خود همواره کمتر تحت تاثیر قرار داشته‌اند، این نوسانات به شدت مناطق شهری کشور نبوده‌اند:

سال	گوشت مصرفی خانوار روستایی (درصد)	گوشت قرمز (درصد)	گوشت سفید (درصد)
۱۳۵۲	۱۰۰	۸۱	۱۹
۱۳۵۶	۱۰۰	۸۰	۲۰
۱۳۵۸	۱۰۰	۷۷	۲۳
۱۳۶۳	۱۰۰	۸۲	۱۸

ماخذ: مرکز آمار ایران. با استفاده از ارقام نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار روستایی، سالهای مختلف.

با توجه به موارد فوق باید خاطر نشان نمود که بخش اعظم گوشت مصرفی خانوارها را گوشت قرمز تشکیل میدهد. لیکن سهم گوشت سفید نیز با توجه به نسبت هزینه آن در گوشت مصرفی خانوارها قابل توجه است. نکته دیگری که در این رابطه ذکر آن خالی از فایده نیست، آنکه در مناطق شهری کشور تقریباً کلیه گوشت مصرفی خانوار را عملاً از گوشت قرمز و یا گوشت پرندگان و حیوانات دریایی توسط خانوار خریداری می‌گردد، در حالی که در مناطق روستایی کشور که در برخی از نقاط آن شدت ضعف دارد، بخشی از گوشت مورد مصرف خانوار را از طریق خریداری تامین می‌گردد:

سال	گوشت مصرفی خانوار روستایی خریداری شده (درصد)	گوشت قرمز مصرفی خانوار روستایی خریداری شده (درصد)
۱۳۵۲	۸۴	۹۳
۱۳۵۶	۸۱	۸۶
۱۳۶۳	۷۸	۸۱

ماخذ: مرکز آمار ایران، با استفاده از آمارها و نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار روستایی کشور، سالهای مختلف.

بطوریکه ملاحظه می‌گردد، در سال ۱۳۵۲ معادل ۹۳ درصد گوشت قرمز مصرفی خانوار روستایی از طریق خریداری تهیه گردیده است، لیکن طی دوره ۶۳-۱۳۵۲ بتدریج از نسبت آن کاسته شده و در سال ۱۳۶۳ به رقمی معادل ۸۱ درصد رسیده است. ترقی قابل توجه در قیمت گوشت و عدم بهره‌مندی مناطق روستایی کشور از گوشت عرضه شده بطور رسمی توسط دولت موجب گردیده است که خانوار روستایی جهت تامین گوشت مصرفی بیشتر بخود متکی گردد. این خود اتکالی در مورد گوشت پرندگان همواره وجود داشته و در نسبت

گوشت مصرفی خریداری شده توسط خانوار روستائی بوضوح دیده میشود. در سال ۱۳۶۳، بر اساس نتایج بدست آمده از آمارگیری بودجه خانوار روستائی بالغ بر ۴۴ درصد گوشت پرندگان مصرف شده توسط خانوار روستائی از تولید داخلی خانوار تا مین گردیده است. این نسبت در مورد گوشت حیوانات دریائی تنها ۱۵ درصد بوده است. (۱)

با توجه به مواردی که فوقاً "بدا نها اشاره گردید با یدگفست دستیا بی به رقمی قابل اطمینان در مورد مصرف کل و مصرف سرانه انواع گوشت کارچندان ساده ای نبوده و تنها میتوان بطور تقریبی ارقامی را در این رابطه ارائه نمود. مطابق محاسباتی که در گذشته در رابطه با مصرف کل گوشت قرمز کشور توسط موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی صورت گرفته و در نشریه "گوشت، ضمیمه شماره یک" منتشر گردیده است، مصرف کل و مصرف سرانه گوشت قرمز کشور در سالهایی که امکان دستیا بی به ارقام وجود داشته است به شرح ذیل میباشد:

سال	مصرف کل (تن)	مصرف سرانه (کیلوگرم)
۱۳۵۶	۷۵۲۶۰۲	۲۱/۷۲
۱۳۵۸	۷۶۶۳۱۸	۲۰/۹۱
۱۳۶۱	۷۰۱۸۴۹	۱۷/۵۹
۱۳۶۲	۸۲۸۰۶۳	۲۰/۱۶

ماخذ: موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، گوشت، آزرسی نتشارات بررسیهای کالائی شماره ۲، ضمیمه ۱.

(۱): مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار روستائی کشور در سال ۱۳۶۳، تهران، سال ۱۳۶۴.

علاوه بر گوشت قرمز بخشی از گوشت مصرفی کشور را گوشت سفید - شامل گوشت پرندگان و گوشت آبزیان - تشکیل میدهد. بر اساس برآوردی که توسط موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی در مورد میزان مصرف گوشت مرغ در مناطق شهری و روستایی کشور با استفاده از نتایج آمارگیری بودجه خانوار منتشره از سوی مرکز آمار ایران انجام داده است، مقدار مصرف گوشت مرغ در مقاطعی از طول دوره مورد بررسی به شرح ذیل میباشد: واحد: تن

سال	شهری	روستایی	کل کشور
۱۳۵۲	۲۳۰۸۳	۷۸۸۲۱	۱۰۱۹۰۴
۱۳۵۶	۱۵۸۲۹۴	۲۶۱۲۰۲	۴۱۹۴۹۶
۱۳۵۹	۲۲۶۵۷۳	-	۰۰۰
۱۳۶۱	۲۹۹۷۰۱	۱۰۹۰۲۰	۴۰۸۷۲۱

ماخذ: موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، مرغ و تخم مرغ، از سری انتشارات بررسیهای کالائی شماره ۵، تهران - آبان ماه ۱۳۶۳.

بطوریکه در جدول فوق ملاحظه میگردد در سال ۱۳۵۲ مصرف گوشت مرغ در مناطق شهری کشور رقم نسبتاً ناچیزی را تشکیل میداد و مقدار مصرف گوشت مرغ در نقاط روستایی کشور بمراتب بیشتر از نقاط شهری بود. در سال ۱۳۵۶، سطح مصرف گوشت مرغ در نقاط شهری کشور ترقی قابل توجهی پیدا نمود و هم‌انطور که قبلاً اشاره گردید، با لا رفتن سطح درآمد در مناطق شهری و بدنبال آن توسعه صنعت مرغداری در حواشی شهرها و روستاهای اطراف آن از دلایل عمده با لا رفتن میزان مصرف مرغ در این

مناطق بود، که در سالهای بعد از آن نیز همچنان به رشد فزاینده خود ادامه داده است. در مناطق روستائی کشور نیز تا سال ۱۳۵۶ مقدار مصرف گوشت مرغ رشدی بسیار قابل توجه پیدا نمود و سطح مصرف گوشت مرغ بمراتب بیش از مناطق شهری کشور بود. در سال ۱۳۶۱ با توجه به سهمیه بندی گوشت مرغ و اختصاص عمده تولید مرغ کشور به مناطق شهری تحت تاثیر عوارض ناشی از جنگ تحمیلی و کمبودهایی که در سالهای نخستین جنگ در زمینه عرضه گوشت قرمز محسوس بود از سطح مصرف گوشت مرغ در نقاط روستائی بمیزان قابل توجهی کاسته شد. بدین ترتیب مصرف کل گوشت کشور بدون در نظر گرفتن گوشت آبزیان در سال ۱۳۵۶ بالغ بر ۱۱۷۲ هزار تن و در سال ۱۳۶۱ بیش از ۱۱۱۰ هزار تن تخمین زده میشود و مصرف سرانه گوشت کشور در سال ۱۳۵۶ بیش از ۳۳/۸ کیلوگرم و در سال ۱۳۶۱ بالغ بر ۲۷/۸ کیلوگرم برآورد

میکردد.

کتابشناسی

کتابخانه مؤسسه مطالعات پژوهشهای بازرگانی

جلد پنجم منابع فارسی، منتشر شد.

این مجموعه به معرفی مدارک دریافتی کتابخانه مؤسسه در سال

۱۳۶۵ پرداخته و مجموعاً شامل معرفی ۱۱۸۹ عنوان کتاب،

گزارش نشریه و مقاله می باشد.

علاقتمندان می توانند این مجموعه را از طریق مراجعه به آدرس مؤسسه

و یا مکاتبه با آن، استیلاع فرمایند.